

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Nadrzędną zasadą będącą podstawą organizacji sądów w Hiszpanii jest jedność władzy sędziowskiej. Jedynymi wyjątkami od tej zasady są sądy wojskowe orzekające w czasie wojny i stanu oblężenia oraz Trybunał Konstytucyjny (Tribunal Constitucional) pełniący funkcję ostatecznego gwaranta podstawowych praw i wolności chronionych tzw. skargą konstytucyjną (*recurso de amparo*).

Bez uszczerbku dla tej zasady system sądownictwa w Hiszpanii dzieli się na cztery rodzaje sądów: sądy cywilne, sądy karne, sądy administracyjne i sądy pracy.

Podstawowym sądem cywilnym jest sąd pierwszej instancji (*Juzgado de Primera Instancia*), który rozpoznaje spory cywilne w pierwszej instancji oraz postępowania, dla których nie jest wyraźnie zastrzeżona właściwość innego sądu. Sąd pierwszej instancji można zatem określić mianem sądu zwykłego. Do sądów cywilnych należą sądy rodzinne (*Juzgados de Familia*), które są sądami pierwszej instancji. Jeżeli na danym obszarze funkcjonuje sąd rodzinny (dotyczy to zasadniczo większych miejscowości), sąd ten jest właściwy do rozstrzygnięcia sporów z zakresu prawa rodzinnego dotyczących unieważnienia małżeństwa, separacji i rozwodu, stosunków między rodzicami a dziećmi oraz ochrony osób ubezwłasnowolnionych. W przypadku wszczęcia postępowania karnego przeciwko jednej ze stron przed sądem ds. przemocy wobec kobiet (*Juzgado de Violencia sobre la Mujer*) sąd ten będzie również właściwy w sprawie wymienionych postępowań cywilnych.

W skład struktury sądów cywilnych wchodzi również wyspecjalizowane sądy gospodarcze (*Juzgados de lo Mercantil*) i sądy ds. znaków towarowych Unii Europejskiej (*Juzgados de Marca Comunitaria*).

Sądy pracy (*Juzgados de lo Social*) są właściwe do rozpoznawania spraw z zakresu prawa pracy. Sprawy te obejmują spory indywidualne między pracownikami a pracodawcami dotyczące umów o pracę, układów zbiorowych, roszczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego oraz roszczeń wobec Skarbu Państwa z tytułu zobowiązań państwa na mocy prawa pracy.

Sądy karne są właściwe do rozpoznawania spraw karnych.

Prawo hiszpańskie dopuszcza możliwość połączenia postępowania cywilnego wszczętego w związku z popełnieniem przestępstwa z postępowaniem karnym. W takich przypadkach sąd karny orzeka w przedmiocie kwoty odszkodowania należnego w związku z popełnieniem przestępstwa. Jeżeli pokrzywdzony nie wytoczy powództwa cywilnego, powództwo takie zostanie wytoczone przez prokuratora w imieniu pokrzywdzonego, chyba że pokrzywdzony wyraźnie zrzeknie się prawa do wytoczenia takiego powództwa w postępowaniu karnym.

Sądy administracyjne są odpowiedzialne za nadzór nad legalnością działań organów publicznych oraz rozpoznawanie roszczeń finansowych skierowanych przeciwko tym organom.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Zob. odpowiedzi udzielone poniżej.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

W Hiszpanii nie rozróżnia się poszczególnych sądów pierwszej instancji ze względu na wartość przedmiotu sporu ani powagę spraw, które mogą one rozpoznawać; ponadto żaden sąd pierwszej instancji nie jest właściwy do rozpoznawania apelacji od orzeczeń innych sądów pierwszej instancji. Apelacje od wyroków w postępowaniach cywilnych rozpoznają zawsze sądy prowincji (*Audiencias Provinciales*).

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

Na potrzeby systemu sądownictwa terytorium Hiszpanii dzieli się geograficznie na gminy, okręgi, prowincje i wspólnoty autonomiczne. Okręg to jednostka terytorialna obejmująca jedną gminę lub większą liczbę sąsiadujących ze sobą gmin w obrębie tej samej prowincji. Jest to najistotniejsza jednostka podziału terytorialnego, ponieważ odpowiada ona obszarowi właściwości miejscowej sądu pierwszej instancji. (Szczegółowe informacje na ten temat można uzyskać na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości dostępnej pod adresem mjusticia.gob.es.)

W razie konieczności, w związku z dużą liczbą spraw, w danym okręgu może funkcjonować więcej niż jeden sąd tego samego rodzaju. Obecnie taka sytuacja ma miejsce w większości miast. Sądy są kolejno numerowane zgodnie z datą ich powstania.

Co do zasady wszystkie takie sądy posiadają ten sam zakres właściwości, a zasady podziału pracy między nimi regulują przepisy regulaminów wewnętrznych. W niektórych przypadkach przepisy dotyczące podziału pracy mogą przewidywać przydzielanie poszczególnych rodzajów spraw określonym sądom w danym okręgu.

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Podstawowa zasada obowiązująca w przypadku braku porozumienia lub przepisów bezwzględnie obowiązujących regulujących tę kwestię stanowi, że sądem właściwym jest sąd pierwszej instancji w okręgu, w którym pozwany ma miejsce zamieszkania, lub – w braku takiego miejsca – w okręgu, w którym pozwany ma miejsce pobytu. Jeżeli ani miejsce zamieszkania, ani miejsce pobytu pozwanego nie znajduje się w Hiszpanii, sądem właściwym jest sąd pierwszej instancji w okręgu, w którym pozwany przebywa lub w którym znajdowało się jego ostatnie miejsce zamieszkania. Jeżeli żaden z powyższych przypadków nie ma zastosowania, powód może wnieść pozew do sądu pierwszej instancji właściwego dla swojego miejsca zamieszkania.

W tym celu:

roszczenia przeciwko przedsiębiorcom i osobom prowadzącym działalność zawodową lub gospodarczą związane z prowadzoną przez nich działalnością można również wnieść do dowolnego sądu właściwego dla miejsca prowadzenia tej działalności, wedle uznania powoda;

roszczenia przeciwko osobom prawnym można również wnieść do sądu właściwego dla miejsca, w którym doszło lub miało dojść do sytuacji będącej przedmiotem roszczenia lub w którym powstał lub miał powstać stosunek prawny będący przedmiotem roszczenia, o ile dana osoba prawna ma w tym miejscu swój oddział lub swojego przedstawiciela.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Zgodnie z obowiązującymi przepisami hiszpańskiego prawa procesowego powód zasadniczo nie może wybrać sądu właściwego miejscowo. Możliwość taka istnieje wyłącznie w następujących przypadkach:

- w przypadku powództwa o prawo rzeczowe na nieruchomości dotyczącego kilku nieruchomości albo jednej nieruchomości położonej w różnych okręgach. W takiej sytuacji powodowie mogą wnieść pozew do sądu właściwego dla dowolnego z tych okręgów;
- w przypadku powództwa o przedstawienie i zatwierdzenie rachunków przez osoby odpowiedzialne za zarządzanie majątkiem innej osoby, jeżeli miejsce, w którym takie rachunki mają zostać przedstawione, nie zostało jeszcze ustalone. W takiej sytuacji powodowie mogą wnieść pozew do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego albo do sądu właściwego dla miejsca, w którym odbywa się zarząd takim majątkiem;
- w przypadku sporów spadkowych: powodowie mogą wybrać między sądem właściwym dla ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Hiszpanii a sądami właściwymi dla miejsca, w którym znajduje się większość masy spadkowej;
- w przypadku powództwa o naruszenie praw własności intelektualnej: powodowie mogą wybrać między sądami właściwymi dla następujących miejsc: miejsca, w którym nastąpiło naruszenie, miejsca, w którym znajdują się dowody *prima facie* potwierdzające, że nastąpiło naruszenie, lub miejsca, w którym znajdują się nielegalne kopie;
- w przypadku sporów dotyczących nieuczciwej konkurencji, jeśli pozwany nie posiada miejsca siedziby, zamieszkania ani pobytu w Hiszpanii. W takiej sytuacji powodowie mogą wnieść pozew do sądu właściwego dla miejsca, w którym doszło do popełnienia czynu nieuczciwej konkurencji, albo do sądu właściwego dla miejsca, w którym skutki takiego czynu są odczuwalne;
- w przypadku roszczeń dotyczących wyłącznie prawa pieczy nad małoletnim dzieckiem lub roszczeń alimentacyjnych zgłoszonych przez jednego rodzica przeciwko drugiemu rodzicowi w imieniu małoletnich dzieci, jeżeli rodzice mają miejsca zamieszkania w różnych okręgach sądowych. W takiej sytuacji powodowie mogą wybrać sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego albo sąd właściwy dla miejsca zamieszkania dziecka;
- co do zasady powództwa dotyczące korzystania z indywidualnych praw konsumenta lub użytkownika można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania konsumenta lub użytkownika albo przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego. Wyboru sądu dokonuje konsument lub użytkownik.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W wymienionych poniżej postępowaniach powód, zgodnie z przepisami bezwzględnie obowiązującymi, musi wnieść pozew do sądu innego niż sąd właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego. W tych przypadkach strony nie mogą przekazać sporu do rozpoznania określonemu sądowi ani wyraźnie, ani w sposób dorozumiany:

- postępowania dotyczące praw rzeczowych lub praw do pobierania czynszu z tytułu najmu nieruchomości oraz postępowania dotyczące odrębnej własności lokalu (*propiedad horizontal*): właściwość ma sąd, w którego okręgu znajduje się dana nieruchomość;
- postępowania spadkowe: właściwość ustala się według ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Hiszpanii albo według miejsca, w którym znajduje się większość masy spadkowej. Wyboru sądu dokonuje powód;
- sprawy dotyczące udzielenia pomocy osobom ubezwłasnowolnionym lub reprezentowania takich osób: sąd właściwy dla miejsca zamieszkania danej osoby;
- sprawy o ochronę praw podstawowych w sądach cywilnych: sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda lub – jeżeli powód nie ma miejsca zamieszkania w Hiszpanii – sąd właściwy dla miejsca, w którym dopuszczono się naruszenia danego prawa;
- roszczenia o odszkodowanie komunikacyjne: sąd właściwy dla miejsca, w którym doszło do powstania szkody;
- sprawy dotyczące zakwestionowania uchwał spółki: właściwość miejscową ustala się według siedziby statutowej spółki;
- postępowania w przedmiocie uznania niektórych ogólnych warunków umowy za niestanowiące części umowy lub w przedmiocie stwierdzenia nieważności klauzuli umownej: sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda;
- powództwo o wydanie wyroku deklaratoryjnego w sprawie wypowiedzenia lub uchylenia standardowych klauzul umownych, w przypadku gdy pozwany nie posiada miejsca siedziby ani zamieszkania w Hiszpanii: sądem właściwym do rozpoznania tego rodzaju spraw jest sąd właściwy dla miejsca zawarcia umowy;
- postępowania dotyczące wypowiedzenia standardowych klauzul umownych w celu ochrony zbiorowych lub wspólnych interesów konsumentów lub użytkowników, w przypadku gdy pozwany nie posiada miejsca siedziby ani zamieszkania w Hiszpanii: w takich przypadkach właściwość ma sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda;
- postępowania wszczynane w celu wyegzekwowania zobowiązań spoczywających na następujących podmiotach: zakładach ubezpieczeń; osobach, które sprzedały majątek osobisty innej osobie na raty lub sfinansowały zakup tego majątku; osobach, które złożyły publiczną ofertę dotyczącą majątku osobistego lub świadczenia usług, a oferta ta została zaakceptowana przez inną osobę. W takiej sytuacji sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda;
- powództwo przeciwegzekucyjne osoby trzeciej: właściwość ma sąd właściwy dla siedziby organu, który zarządził zajęcie;
- postępowania dotyczące separacji, unieważnienia małżeństwa lub rozwodu: właściwość ma sąd rodzinny lub w przypadku braku sądu rodzinnego – sąd pierwszej instancji właściwy dla wspólnego miejsca zamieszkania małżonków. Jeżeli małżonkowie nie mają wspólnego miejsca zamieszkania, właściwość ma sąd właściwy dla miejsca położenia ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków albo miejsca zamieszkania współmałżonka. Jeżeli nie istnieje takie miejsce, sądem właściwym jest sąd właściwy dla miejsca pobytu danej osoby. W przypadku postępowania wszczynanego na zgodny wniosek małżonków właściwość ma sąd właściwy dla ostatniego wspólnego miejsca zamieszkania małżonków lub dla miejsca zamieszkania dowolnego z małżonków;
- w przypadku powództwa dotyczącego wyłącznie opieki nad małoletnimi dziećmi lub roszczeń alimentacyjnych wytoczonego przez jedno z rodziców przeciwko drugiemu w imieniu małoletnich dzieci: właściwość ma sąd właściwy dla ostatniego miejsca zamieszkania rodziców dzieci. Jeżeli rodzice zamieszkują w różnych okręgach sądowych, powód może wybrać między sądem właściwym dla miejsca zamieszkania pozwanego a sądem właściwym dla miejsca zamieszkania dziecka.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Co do zasady w Hiszpanii można zmienić właściwość miejscową, co oznacza, że strony postępowania mogą – wyraźnie albo w sposób dorozumiany – poddać swoją sprawę pod rozstrzygnięcie sądów w określonym okręgu, pod warunkiem że sądy te są właściwe rzeczowo do rozpoznania danej sprawy. Wyraźny wybór sądu właściwego ma miejsce wówczas, gdy zainteresowane strony zawierają umowę jednoznacznie określającą okręg, którego sądy będą właściwe do rozpoznawania sporów między nimi.

Wybór sądu w sposób dorozumiany ma miejsce w następujących przypadkach:

- w przypadku powoda – przez sam fakt zwrócenia się do sądów w danym okręgu i wniesienia pozwu lub wniosku, które muszą zostać skierowane do sądu właściwego do rozpoznania danego roszczenia;

- w przypadku pozwanego – jeśli złoży on powiadomienie o zamiarze skorzystania z prawa do obrony procesowej, po czym podejmie dowolne czynności procesowe inne niż wniesienie pisma procesowego kwestionującego właściwość danego sądu w stosownym terminie i w wymaganej formie.

Wszelkie zmiany miejsca zamieszkania stron, położenia przedmiotu sporu lub celu wszczęcia postępowania, jakie zaszły po wszczęciu postępowania, nie dają podstaw do zmiany właściwości, którą ustala się według okoliczności stwierdzonych przy wszczęciu postępowania (*Perpetuatio iurisdictionis*).

Niemniej:

wyraźny wybór sądu właściwego nie jest dozwolony w przypadku standardowych umów, umów, których warunki ogólne narzuca jedna ze stron, lub umów zawartych z konsumentami/użytkownikami. W takich przypadkach dopuszcza się jednak możliwość wyboru sądu właściwego w sposób dorozumiany; nie można wybrać sądu właściwego, jeśli w obowiązujących przepisach prawa ustanowiono bezwzględnie obowiązujące zasady dotyczące właściwości miejscowej;

nie można wybrać sądu właściwego w postępowaniu uproszczonym, postępowaniu nakazowym ani postępowaniu egzekucyjnym.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Do sądów szczególnych w Hiszpanii zalicza się m.in. wymienione poniżej sądy.

Sądy rodzinne, które pełnią funkcję sądów pierwszej instancji. W okręgach, w których ustanowiono sądy rodzinne (zasadniczo w większych miejscowościach), sądy te posiadają właściwość wyłączną do rozpoznawania sporów na gruncie prawa rodzinnego. Sądy te są w szczególności właściwe do rozpoznawania spraw dotyczących:

separacji, unieważnienia małżeństwa i rozwodu; oraz

wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnimi.

Przepisy dotyczące właściwości miejscowej mające zastosowanie do sądów rodzinnych są takie same jak przepisy mające zastosowanie do sądu pierwszej instancji rozpoznającego sprawy z zakresu prawa rodzinnego w braku wyspecjalizowanego sądu rodzinnego w danym okręgu.

Sądy pracy są właściwe do rozpoznawania spraw z zakresu prawa pracy. Sprawy te obejmują spory indywidualne między pracownikami a pracodawcami dotyczące umów o pracę, układów zbiorowych, roszczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego oraz roszczeń wobec Skarbu Państwa z tytułu zobowiązań państwa na mocy prawa pracy.

Zgodnie z ogólną zasadą właściwy miejscowo jest sąd właściwy dla miejsca, w którym pracownik świadczy swoje usługi lub w którym pozwany ma swoje miejsce zamieszkania. Wyboru sądu dokonuje powód.

Sądy gospodarcze działają na szczeblu prowincji i rozpoznają sprawy z zakresu prawa gospodarczego.

Sądy te rozstrzygają spory związane z upadłością, z wyjątkiem przypadków, w których upadłość dotyczy osoby fizycznej, a nie osoby prawnej, ponieważ wówczas właściwe są sądy powszechne pierwszej instancji.

Sądy gospodarcze rozpoznają również powiązane sprawy dotyczące następujących kwestii:

- roszczeń finansowych na gruncie prawa cywilnego dotyczących majątku osoby niewypłacalnej, z wyjątkiem roszczeń w postępowaniu dotyczącym ubezwłasnowolnienia, pochodzenia dziecka, małżeństwa i małoletnich;
- pozwów zbiorowych mających na celu doprowadzenie do zbiorowego rozwiązania, zmiany lub zawieszenia umów o pracę, jeżeli pracodawca jest stroną niewypłacalną, lub pozwów mających na celu zawieszenie lub rozwiązanie umów członków kadry kierowniczej wyższego szczebla;
- wszelkich wniosków o wszczęcie postępowania egzekucyjnego lub zastosowanie środków służących zabezpieczeniu interesu prawnego wobec składników majątku i praw majątkowych strony niewypłacalnej, niezależnie od tego, który sąd wydał stosowny nakaz;
- powództw o pociągnięcie kierownictwa spółki, biegłych rewidentów lub likwidatorów do odpowiedzialności cywilnej z tytułu szkód lub strat poniesionych przez stronę niewypłacalną w toku postępowania upadłościowego;

- roszczeń dotyczących:

nieuczciwej konkurencji,

własności intelektualnej i działalności reklamowej,

prawa spółek i prawa regulującego funkcjonowanie spółdzielni,

transportu krajowego lub międzynarodowego,

prawa morskiego,

ogólnych warunków umowy;

stosowania przepisów o postępowaniu polubownym w odniesieniu do powyższych kwestii.

Sądem właściwym do wszczynania i prowadzenia postępowań upadłościowych jest sąd gospodarczy właściwy dla miejsca, w którym znajdował się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika. Jeżeli dłużnik ma również swoje miejsce zamieszkania w Hiszpanii, a jego miejsce zamieszkania i główny ośrodek podstawowej działalności znajdują się w różnych miejscach, sąd gospodarczy właściwy dla miejsca zamieszkania dłużnika będzie również właściwy do rozpoznania danej sprawy. Wyboru sądu dokonuje wierzyciel wnoszący wniosek.

Jeżeli dłużnik jest osobą prawną, domniemywa się, że jego siedziba statutowa stanowi główny ośrodek jego podstawowej działalności. Wszelkie zmiany siedziby statutowej dokonane w okresie sześciu miesięcy poprzedzających wniesienie wniosku o ogłoszenie upadłości nie będą brane pod uwagę do celów ustalenia właściwości.

Sądy gospodarcze w Alicante funkcjonują jako sądy ds. znaków towarowych Unii Europejskiej, w przypadku gdy korzystają z przysługującej im właściwości wyłącznej do rozpoznawania w pierwszej instancji wszelkich sporów wniesionych do nich zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady nr 40/94 z dnia 20 grudnia 1993 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego i rozporządzenia Rady nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych. Zakres właściwości sądów ds. znaków towarowych Unii Europejskiej w takich sprawach obejmuje terytorium całego kraju.

Poza tymi sądami szczególnymi zgodnie z obowiązującymi przepisami Rada Generalna Sądownictwa (Consejo General del Poder Judicial) może orzec, że jeśli istnieje kilka sądów tego samego rodzaju, jeden z nich lub większa ich liczba będą miały właściwość wyłączną do rozpoznawania określonych kategorii spraw lub do sprawowania nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń sądu w określonej dziedzinie prawa.

Rada skorzystała już z tych uprawnień w licznych obszarach, w szczególności w sprawach dotyczących ubezwłasnowolnienia i przymusowego umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym, w których przypadku właściwe są zasadniczo sądy rodzinne.

Ostatnia aktualizacja: 06/06/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

W związku z wystąpieniem Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej państwa członkowskie aktualizują obecnie niektóre strony portalu zawierające treści krajowe. Jeżeli dana strona zawiera treści, które nie zostały jeszcze dostosowane w związku z wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa, jest to niezamierzone i zostanie wkrótce skorygowane.